

Абусова Крістіна Олексіївна

здобувач

*(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м.Кривий Ріг)*

Павлиш Тетяна Григорівна

кандидат педагогічних наук

ПОНЯТТЯ ЦИФРОВИХ (ЕЛЕКТРОННИХ) ДОКАЗІВ ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано наукові публікації щодо сутності поняття цифрових (електронних) доказів. Проаналізовано характеристики електронних (цифрових) доказів, нормативно-правові засади функціонування, місце в загальному інституті доказування, а також виявлення проблем застосування електронних (цифрових) доказів у сферах цивільного, кримінального та адміністративного судочинства.

Ключові слова: *цифрові (електронні) докази, електронна книга, електронний документ, електронний доказ, цифрові докази, комп'ютерні докази.*

Постановка проблеми. Ще кілька десятиків років тому, коли використання комп'ютерної техніки та Інтернету тільки набувало широкої популярності, складно було спрогнозувати всі наслідки впливу новітніх технологій на юридичну професію. Законодавство не встигає за стрімким розвитком ІТ-індустрії, і тепер прогалини правового регулювання доводиться заповнювати судовою практикою.

Зараз на «цифру» орієнтовані методики розслідування будь-якого злочину – фактичні дані та обставини, що мають значення для кримінального провадження, фіксуються, зберігаються в цифровій, електронній формі. Електронні докази все частіше стають предметом дослідження під час розгляду справи у судах різних юрисдикцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження поняття цифрових (електронних) доказів приділяли увагу Н.М. Ахтирська, А.О. Воронюк, Ю.А.Іонова, С.В.Калітін, О.І. Котляревський, Д.М. Киценко, І.О. Крицько, В.В. Мурадов, Д.М. Цехан та ін.

Формування цілей статті. Метою роботи є встановлення особливостей електронних (цифрових) доказів у сферах цивільного, кримінального та адміністративного судочинства.

Виклад основного матеріалу. Саме поняття «електронні докази» з'явилося у 70-х роках ХХ століття, від початку появи так званих машинних документів. У світовій практиці існує термін data message. За ст.2 Типового закону про електронну торгівлю від 1997 року, рекомендованого Генеральною асамблеєю ООН, він визначається як інформація, що підготовлена, відправлена, отримана або збережена за допомогою електронних, оптичних або аналогічних засобів, включаючи електронний обмін даними, електронну пошту, телеграф або факс [1].

Ще задовго до прийняття останніх змін у процесуальне законодавство, в наукових колах порушувалось питання обрання більш доцільного терміну для позначення доказів, створених за допомогою електронних пристроїв. Вибір існував між поняттями «електронний доказ» та «цифровий доказ». Для того, щоб питання було більш зрозумілим, можна навести приклад застосування в повсякденному житті поняття «електронна книга», під яким в науковій літературі, зокрема Ю.А.Іоновою та С.В.Калітіним розуміється спеціальний пристрій, призначений для зберігання, переміщення в просторі та читання цифрових книг, тобто книг, створених за допомогою комп'ютера. Водночас досить поширеним є застосування терміну «електронна книга» саме щодо цифрових книг (наприклад, при скачуванні їх з мережі Інтернет», внаслідок чого здійснюється підміна понять і вони ототожнюються) [2].

Законодавство визначає *«електронним доказом»* інформацію в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові

документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Відтак, якщо документ в електронній формі містить важливі дані, що можуть розкрити обставини справи, а також є допустимим та прийнятним з точки зору форми та змісту, то такий документ може бути визнаний електронним доказом та прийнятий судом [3].

Відповідно до частини першої статті 100 ЦПК України електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [4].

Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить важливі для справи обставини. Це можуть бути електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. Визначення електронних доказів з'явилося у процесуальних кодексах з 2017 року відповідно до закону № 2147-VIII.

Окрім самого визначення, законодавством встановлено місця збереження доказів (даних). Серед них: портативні пристрої (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), сервери, системи резервного копіювання, мережа Інтернет тощо [5].

Говорячи про поняття «електронних доказів», зауважимо, що раніше в українському судочинстві використовували поняття «електронний

документ», зміст якого закріплено в Законі України від 2003 року «Про електронні документи та електронний документообіг». Згідно цього Закону електронним документом є відповідний документ, який містить інформацію у вигляді електронних даних та який включає обов'язкові реквізити для документа [3].

Електронні докази можна систематизувати по різному, але поділ закріплений в статті 100 ЦПК України є загальноприйнятим, і відповідно до нього вони класифікуються на електронні документи, веб-сайти, повідомлення у формі текстових, мультимедійних та голосових даних, бази даних та інша інформація в електронній формі [5].

Науковці й досі не можуть прийти до єдиної думки стосовно питання необхідності регламентації електронних доказів, як окремого інституту. Вчені поділилися на дві групи: перша вважає, що дане рішення є доцільним і правильним, друга ж впевнена, що це зовсім некоректно.

Зокрема, Д.М. Цехан у своїх дослідженнях зазначає, що беручи до уваги сучасні концептуальні підходи до систематизації доказів, цифрова інформація як електронний доказ не може виступати різновидом, а повинна бути виділена в окрему категорію, оскільки її унікальні ознаки дають можливість виокремити єдине поняття «цифрового доказу», під яким він виокремлює реальні дані, які мають цифрову форму, збережену на типовому носії, та які після обробки ЕОМ є сприйнятими для людини, на основі яких встановлюються важливі для доказування певні факти та обставини [6, с.259].

Воронюк А.О. вважає, що закріплення такого визначення у Цивільному процесуальному кодексі України є передовим та важливим, так як, зважаючи на стрімкий розвиток технологій, законодавцем наданий широкий перелік електронних доказів та джерел їх закріплення, що зумовлює можливість використання нових інноваційних електронних доказів під час цивільного судочинства [7, с.12].

Ми вважаємо, що для того, щоб мати змогу дослідити електронні докази як правової категорії в цивільному судочинстві необхідно прослідкувати прогресивний досвід зарубіжних країн, оскільки на основі цього можна об'єктивно оцінити всі проблеми та недопрацювання, а також знайти шляхи удосконалення наявної системи закріплення електронних доказів у вітчизняному законодавстві.

Так на противагу Україні, у більшості європейських країнах немає окремого визначення даного поняття, оскільки тлумачення електронних доказів відбувається за рахунок широкого змісту такої категорії як докази. Наприклад, у статті 1347 Цивільного кодексу Франції закріплено, що письмовими доказами являється певна послідовність літер, символів, фігур чи інших знаків, які наділені сенсом, незважаючи на форму, де вони закріплені чи передані. А у іспанському законодавстві під час судового процесу дозволено використовувати будь-які види доказів, зокрема і механічні засоби відтворення слів, зображень та звуків [8].

Також на сьогодні в цивільному процесі виникає багато проблем щодо з'ясування питань, які електронні докази будуть вважатися оригіналом, а які його копією. Цивільним процесуальним кодексом України у статті 100 передбачається особливий порядок подання електронних доказів, відповідно до якої дані докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги». Також передбачена можливість іншого порядку засвідчення електронної копії електронного доказу. Ця можливість передбачена Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи».

В суді можуть виникати ситуації, при яких замість оригіналу надається копія електронного документа, внаслідок чого ставиться під сумнів її достовірність та відповідність, що призводить до неврахування судом даних

засобів доказування. Тобто виникають певні труднощі на рахунок оцінки допустимості судом наданих доказів [9].

До негативних аспектів застосування електронних доказів у цивільному судочинстві можна виокремити, по-перше, наявність проблем із збереженням електронних даних, так як бувають різні обставини із їх пошкодженням, наприклад, ймовірність проникнення вірусу в систему чи функція зберігання належним чином не спрацювала; по-друге, потреба в постійному захисті таких даних від внесення змін іншими особами [10].

На нашу думку, для того, щоб вирішити цю проблему необхідно розробити та удосконалити технологію ідентифікації та обліку інформації, яка б надала можливість працювати одночасно декільком користувачам, поширювати дані в мережі, фіксувати кожну транзакцію. Наприклад, при використанні декількома користувачами в системі, мати можливість відслідкувати кожну проведену операцію з документами, транзакцію, що надасть можливість надати електронний документ як доказ у цивільному процесі. Такий досвід вже давно впроваджений в багатьох країнах. Але для впровадження такого досвіду та його успішного використання необхідне відповідне правове підґрунтя та врегулювання на законодавчому рівні.

Хоча інститут електронних доказів є відносно новим в українському законодавстві, станом на 2021 р. вже сформована певна судова практика з огляду на їх застосування, у тому числі свої висновки із цього питання надавав і Верховний Суд.

У Постанові від 29 січня 2021 р. у справі № 922/51/20 Верховний Суд указує, що ним неодноразово наголошувалося на необхідності застосування категорій стандартів доказування, та відзначав, що принцип змагальності забезпечує повноту дослідження обставин справи. Зокрема, цей принцип передбачає покладання тягаря доказування на сторони.

Водночас цей принцип не передбачає обов'язку суду вважати доведеною та встановленою обставину, про яку сторона стверджує. Така обставина підлягає доказуванню там, аби задовольнити, як правило, стандарт

переваги більш вагомих доказів, тобто коли висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається більш вірогідним, аніж протилежний [11].

Діючим законодавством України передбачено досить тяжкі умови доказів для подання їх до суду, які будуть долучені до справи та взяті на розгляд судом. Законом передбачено право суду на витребування електронного доказу, а саме оригіналу, якщо сторона судового процесу, у разі подання копії (копію у паперовому вигляді) цифрового доказу. У випадку, якщо на вимогу суду учасник не подав оригінал електронного доказу, а сторона судової справи, або суд не визнає, або ставить під сумнів відповідність поданої копії (копію у паперовому вигляді) оригіналу, то суд такий доказ не визнає.

У месенджерах містяться цифрові докази, які підпадають під окрему категорію електронних доказів. Як показує практика такі докази є ненадійними через свої властивості і в будь-який момент можуть бути видалені, як випадково, так і умисно, що буває дуже часто. У непоодиноких випадках судом не розглядаються це як доказ і не береться до уваги у справі.

Для вирішення цієї проблеми необхідно заздалегідь потурбуватися про забезпечення електронних доказів. За клопотанням сторони суди вживають заходів для забезпечення таких доказів шляхом їх огляду у судовому засіданні з пристроїв зацікавлених осіб.

Відповідно до ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Відповідно до ч. 1 ст. 99 документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за

допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. А в ч. 2 цієї статті зазначено, що до документів, за умови наявності в них відомостей, передбачених частиною першою, можуть належати матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні) [12].

Що стосується поняття електронних доказів у кримінальному провадженні, то, на думку Н. М. Ахтирської, «електронними доказами» є дані, які підтверджують факти, інформацію або концепцію у формі, придатній для обробки за допомогою комп'ютерних систем, у тому числі програми виконання комп'ютерною системою або інших дій. Джерелами електронних доказів є електронні пристрої: комп'ютери, периферійні пристрої, комп'ютерні мережі, мобільні телефони, цифрові камери та інші портативні пристрої, мережа Інтернет [13, с. 125].

Мурадов В. В. під електронними доказами визнає сукупність інформації, яка зберігається в електронному вигляді на будь-яких типах електронних носіїв та в електронних засобах [14, с. 8].

Отже, електронний доказ у кримінальному провадженні є сукупністю всіх даних, які підлягають обробці та зберіганню на будь-яких типах електронних носіїв та електронних засобах, які доводять та підтверджують факт чи інформацію, що сприяють розкриттю кримінальних справ.

Серед загальних ознак електронних доказів фахівці вказують такі: існують у нематеріальному вигляді; можуть бути створенні як людиною, так і бути результатом функціонування інформаційної системи; не можуть існувати поза межами технічного носія або каналу зв'язку; не мають нерозривного зв'язку з матеріальним носієм; вільно переміщуються в електронній мережі без технічного носія; їх не можна безпосередньо сприймати та досліджувати, тільки за допомогою технічних засобів і програмного забезпечення; потребують специфічного порядку збирання, перевірки й оцінки; мають здатність до дубляжу, тобто копіювання або

переміщення на інший носій без втрати своїх характеристик; можливість дистанційного внесення змін до них та їх знищення [15, с. 252].

На нашу думку, фахівці вказали всі можливі на даний момент ознаки електронних доказів, але нажаль з стрімким розвитком технологій виведені ними данні будуть не актуальні вже наприклад через 5 років після публікації.

А тому ми пропонуємо на законодавчому рівні ввести певні рядки, у яких експерти мають оновлювати перелік загальних ознак електронних доказів. Спираючись на швидкі темпи розвитку вважаємо, що актуальним строком для проведення цієї перевірки є 3 роки, таким чином інформація завжди буде актуальною.

Поряд з терміном «електронні докази» вітчизняні науковці використовують й інші терміни: «цифрові докази», «електронні документи», «комп'ютерні докази» тощо. На нашу думку, всі ці визначення є тотожними.

У наукових джерелах зарубіжних країн широкого застосування набув термін «digital evidence» (цифрові докази), під якими розуміють «будь-які збережені дані або дані, що передаються з використанням комп'ютера і підтримують або спростовують намір чи алібі. Цифрові дані виявляються досить корисними під час розслідування злочинів, оскільки є текстовою, графічною, звуковою та відеоінформацією». Експертами Scientific Working Group on Digital Evidence було запропоновано під терміном «цифрові докази» розуміти будь-яку інформацію доказового значення, яка зафіксована чи передана у цифровій формі. Саме тому, на думку науковців, «сьогодні можна свідчити про існування «цифрових доказів», під якими розуміються фактичні дані, що представлені у цифровій (дискретній) формі та зафіксовані на будь-якому типі носія та після обробки ЕОМ стають доступними для сприйняття людиною. При цьому обов'язковою ознакою цифрового доказу є конвергентність, під якою розуміється здатність одиничного доказу входити у сукупність інших доказів і набувати у зв'язку з цим доказового значення [16].

У Кодексі адміністративного судочинства України, зокрема в ст. 99, чітко визначене поняття електронних доказів. Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), вебсайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних електронній формі. Такі дані найчастіше зберігаються на картах пам'яті чи мобільних телефонах, на серверах чи системах резервного копіювання, а також на інших місцях збереження даних в електронній формі, в тому числі в мережі Інтернет [17, с. 289].

Безумовно, наявна кількість видів цифрових доказів, а також джерел інформації є не вичерпною в силу стрімкого розвитку інформаційних технологій. Наприклад, навіть зараз, у час, коли я пишу свою роботу, будь-який користувач «всесвітньої павутини» може викласти відео на веб-сторінку і якщо на ньому будуть кадри, що зможуть підтвердити той, чи інший факт по відношенню до відкритого провадження, то його віднесуть до доказів. Відповідно, будь-яку інформація, що є на просторах Інтернету може виступати доказом. Важливо зазначити, що данні можуть бути, як загальнодоступні так і призначені для певного кола осіб, але у будь-якому з цих випадків, це можливі електронні докази.

Сьогодні все більше набувають популярності соціальні мережі і месенджери, за допомогою яких відбувається спілкування, ними користується кожна друга людина. Переписки в месенджерах чи опубліковані пости у соціальних мережах можуть містити дані, у вигляді фото, відео- чи аудіозаписів, а також текстові повідомлення щодо конкретних справ і будуть використані як електронні докази у процесі доказування, звісно, якщо ці данні є належними, допустимими, достатніми і достовірними [18].

Вагомою особливістю електронних доказів, що суттєво відрізнять їх серед інших видів доказів, є те, що для відтворення таких даних необхідне

спеціальне технічне обладнання. А тому з'являються певні відмінності від письмових доказів. З огляду на те, що цифрові докази в електронному форматі, вони можуть бути наприклад на двох або більше носіях, тобто з'являється поняття «копія». Але не проста, а та, при перенесенні якої на інший сервер властивості першоджерела зберіглися повністю.

Якщо подаються електронні докази, сторона має право додати до заяви по суті справи не оригінали, а копії відповідних доказів. Подання таких доказів відбувається через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему [19].

Найбільш поширеним сьогодні є листування фізичних осіб, яке здійснюється шляхом використання електронної пошти. Докази у вигляді електронних листів не належать до вищезгаданих документів і тому їх не потрібно посвідчувати електронним цифровим підписом. Також існують електронні докази у вигляді аудіо- або відеозаписів, які також не посвідчуються таким підписом [20].

Висновки. Аналіз законодавчої бази і юридичної літератури свідчить про те, що поняття «електронний доказ» є одним із найбільш невизначених у вітчизняній юридичній практиці, внутрішньо суперечливим за змістом. Існування неточного визначення цифрового (електронного) доказу на законодавчому рівні призводить до неправильного тлумачення його природи і ускладнює застосування такого виду доказів, а іноді навіть призводить до ототожнення даного поняття до пристроїв на яких власне вони зберігаються. Електронний доказ у кримінальному провадженні є сукупністю всіх даних, які підлягають обробці та зберіганню на будь-яких типах електронних носіїв та електронних засобах, які доводять та підтверджують факт чи інформацію, що сприяють розкриттю кримінальних справ. Хоч процесуальним законодавством до кінця не врегульовані усі аспекти використання електронних доказів, все ж це є прогресивним і актуальним нововведенням.

Список використаних джерел

1. Попов С. Як краще подати цифрові дані, які містяться у відкритому доступі до суду, – суддя ККС ВС Олександра Яновська. *Судебно-юридическая газета*. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/elektronni-dokazy-za-kordonom-praktyka-zastosuvannya/> (дата звернення: 5.01.2022).
2. Зозуля Н. Електронні чи цифрові докази: удосконалення змін до процесуального законодавства. *Українське право*. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/elektronni-dokazy-za-kordonom-praktyka-zastosuvannya/> (дата звернення: 5.01.2022).
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 року. № 851 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 21.12.2021).
4. Перникоза Д. Електронні докази-норма для українського судочинства, але с нюанси. URL: <https://vkr.ua/publication/elektronni-dokazi---norma-dlya-ukrayinskogo-sudochinstva-ale-ie-nyuansi> (дата звернення: 27.12.2021).
5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 21.12.2021).
6. Барбашин С. Використання електронних доказів у суді – власний досвід. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/vykorystannya-elektronnyh-dokaziv-u-sudi-vlasnyj-dosvid/> (дата звернення: 09.01.2022).
7. Про електронні документи та електронний документообіг Закон України від 22.05.2003 р. № 851-15. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 3.01.2022).
8. Марчак А. Т., Дяченко С. В. Електронні докази в цивільному процесі: проблеми застосування на практиці. *Актуальні проблеми приватного права*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет

конференції (м. Ірпінь, 11 жовтня 2019 р.). Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2019. С. 59-60.

9. Цехан Д.М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2013. № 5. С. 256-260.

10. Воронюк О. Електронні докази: що вважати оригіналом а що - копією? *Закон і Бізнес*. 2017. № 45 (1343). С. 12. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2021/22.pdf (дата звернення: 27.12.2021).

11. Марчак А. Т., Дяченко С.В. Застосування електронних доказів в цивільному процесі. *Юридичний бюлетень. Випуск 10*. 2019. С. 81-86. DOI <https://doi.org/10.32850/24144207.2019-10.11> (дата звернення: 26.12.2021).

12. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. *Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес*. 2019. Випуск 2. С. 111-114.

13. Постанова Верховного Суду від 27.11.2019 р. № 667/266/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86207417> (дата звернення: 28.12.2021).

14. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Х.: Одиссей, 2013. С.1104. URL. <http://kizmantehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/КПК-komentar.pdf>

15. Ахтирська Н. М. До питання доказової сили кіберінформації в аспекті міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Вип. 36(2)*. 2016. С. 123–125.

16. Мурадов В. В. Електронні докази: криміналістичний аспект використання. *Порівняльне правознавство*. № 3-2. 2013. С. 313-315.

17. Алексєєва-Процюк Д. О., Брисковська О.М. Електронні докази в кримінальному судочинстві: поняття, ознаки та проблемні аспекти

застосування. *Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 2.* 2018. С. 247-253.

18. Цехан Д. М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету.* № 5. 2013. С. 256-259.

19. Пунченко А. Я. Електронні засоби доказування в адміністративному процесі. *Грані права: XXI століття: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (19 трав 2018 р.).* Одеса: Гельветика, 2018. С. 289-291.

20. Найченко А. М. Електронні докази: реалії сьогодення. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління.* ДП «Видавничий дім «Персонал». С. 72–85.

УДК: 343.1(045)

Аліпа Олександр Олександрович
здобувач
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м.Маріуполь)

ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ І ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Актуальність дослідження зумовлена зростаючими вимогами до забезпечення реалізації принципу верховенства права при застосуванні запобіжних заходів у рамках досудового розслідування та дослідження самої їх сутності.

Мета статті розкрити суть та призначення запобіжних заходів, довести важливість їх значення для досудового розслідування.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання:

- дослідити основні поняття та види запобіжних заходів;
- визначити підстави та мету застосування запобіжних заходів;
- виявити проблемні питання, щодо дотримання прав і свобод людини

при застосуванні запобіжних заходів.